

Գ. ԴԱՄԱՐԱՆԻ, Թագաւոր Սարաֆեան, Տի-
գրան Գարարարգան, Հրանտ Էմիրը:

Դ. ԴԱՄԱՐԱՆԻ, Տիրան Հիւսիսեան, Գանիէլ
Մատիկեան, Յովհաննէս Գալուստեան:

Ե. ԴԱՄԱՐԱՆԻ, Տիգրան Տիփանեան, Պօղոս
Գումարեան, Եփրեմ Թակորեան:

Գպրոցական այս շքեղ հանդիսին ներկայ
էին Զմիւռնիոյ կաթ. Հայոց Աւաջնորդն Գեր-
Ազգերան, Աւսարիական Տիւղատոսարանի փոխ
հիւպատոս M. August Haller von Hallenburg,
հիւպատոսարանի առաջին գրագիրն M. Fortunat,
իտալական հիւպատոսարանի փոխ-Հիւպատոս
M. G. Mondello, իտալական Տանթէի ընկերու-
թեան ներկայացուցիչն M. Bonaventura G. Fra-
giacomo. Վ. Հ. Սերովբէ Վ. Ապտուլահանեան,
տեղւոյս ազգային քահանաներէն Տէր Մկրտիչ
Ասլանեան, Տէր Գարրիէլ Խաչատուրեան, լատին
կղերի քահանաներէն ինչպէս նաեւ. Լազարիտա,
Փրանկիսեան կրօնաւորաց եւ Ֆաէշնեւրու խումբ
մը, եւ ուրիշ լատին, հայ եւ յոյն հասարակու-
թիւններէն ստուար բազմութիւն մը:

Հանդէս վերջացաւ աւստրիական քայլ-
երգով, որմէ յետոյ հանդիսականք վառատան
սրահն ելլելով, վարժարանին եռանդուն տեսչին՝
Վ. Հ. Վահան Վ. Մատիկեանի՝ իրենց շնորհա-
կալութիւնն եւ գոհունակութիւնը յայտնելէ եւ
վարժարանին յաջողութիւն եւ յարատեւու-
թիւն մաղթելէ ետքը՝ մեկնեցան տեղերին:
Նոյնը կը մաղթէ եւ Հանրէն Ամբիոնի թղթա-
կէցը:

Յիշունիս 12 Յուլիս, 1902:

Ռ.

ԼԵՃՈՒՄԱՐԱՆԱԿԱՆ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

Ձայնական Ուսումնասիրութիւն:

(Ըրաւան-նիւն)

§ III. ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐ:

263. Թուական անուններն կը բաժնուին
չորս դասակարգի, եւ են՝ բացը-թիւ, դասիւն,
բաշխիւն եւ կոորդինատ:

Ա. ԲԱՑԱՐԶԱԿ ԹՈՒՆԱԿԱՆԻ:

264. Բացարձակ թուականները բանի մը
որչափ լինելը կը ցուցնեն եւ բարբառի մէջ
հետեւեալ ձևերով կը ներկայանան.

1. մէկ, -ի կամ -ու (մէկն երկուսն փ
նոյնը. Բիւս-մէկն մէկը), 2. երկուք, 3. իրեք,
4. չորս, 5. հինգ, 6. վեց, 7. տասը, 8. տասը,
9. ինը, 10. տասը, 11. տասը մէկ, 12. տաս-
վերկուք, 13. տասվերեք, 14. տասը հարս,
15. տասը հինգ, 16. տասը վեց, 17. տասը-
տասը, 18. տասը տասը, 19. տասը տասը,
20. քսան, 30. առաս, 40. քառասուն, 50.
հիսուն, 60. վաթսուն, 70. եօթնը, 80.
սաքսան, 90. տօխան, 100. հարիւր, 1000.
հազար:

265. Արագ համընդ ժամանակ փո-
խանակ քսան, առաս, քառասուն, ինքուն բա-
ռերը գործածելու, որոնք համեմատաբար երկար
լինելով՝ ժամանակի կորուստ մը կը պատճա-
րեն, Արաբներէն կը գործածէ համեմատած
ձև մը՝

10 = 20, 20 = 30, 30 = 40,
40 = 50, 50 = 60 (արտասանէ իբր Watsz) = 60:
Ըստ այսմ կը համարեն քսան մէկ, քսան եր-
կուք են, առ մէկ, առ երկուք, առ իրեք են,
քառ մէկ, քառ իրեք, քառ չորս են:

Այս համեմատելու երեւոյթը շատ
բարբառական է, որովհետեւ ուրիշ լեզուներու մէջ
ալ կը պատահի նա. այսպէս Յունարէն տրի-
սχοντα = 30՝ եղած է տրիսχοντα կամ այլ ար-
տասանութեամբ տրիսχοντα, ուր 30 մասնիկը ան-
հետացեր է, անշուշտ աւելի գիւրգիւթիւն մը
պատճառելուն համար:

266. Թուական իսպանական կը գոր-
ծածեն իսպանական (Պարսկ. քրդերէն) թուա-
կանները՝ 1 = 1. 2 = 2. 3 = 3.
4 = 4. 5 = 5. 6 = 6. 7 = 7.
են են:

Ինչպէս կը տեսնուի բարբառի մէջ եթե-
նաւ, ուրեւ, ինքուն հասարակ թուական
անունները գոյութիւն չունին, այլ անոնց տեղ
թուերէն համազօր թիւերը կը գործածեն:

267. Բացարձակ թուականները եւր իբր
ածական կը գործածուին գոյականէն առաջ կը
դրուին եւ անփոփոխ կը մնան, իսկ երբ առան-
ձին մնան իբր գոյական կը գործածուին եւ կը
հոլովուին առաջին հոլովման պէս -իով:

Բ. ԴԱՍԱԿԱՆ ԹՈՒՆԱԿԱՆՆԵՐ:

268. Բարբառի մէջ հայերէն լեզու
դասականները հազուադէպ են եւ եղածներն
ալ նորամուտ. կը գործածուին թուերէն դա-
սականները: Ուստի աւելորդ կը համարինք առաջ
բերել, Եւ արդէն ինչպէս ամէն դասաւարար-

բառի մէջ նշոյալէս եւ ներկայիս մէջ դասական թուականներու գործածութիւնը շատ յաճախական չէ: Ամենագործածականներն առաջին 10—20 թիւերն են ընդհանրապէս, այսպէս՝
 Պէնէ՞ն = Առաջին. Իննէ՞ն = Զրդ.
 Էննէ՞ն = 3րդ. Կէրդնէ՞ն = 4րդ. Կէննէ՞ն = 5րդ. Կըննէ՞ն = 6րդ. Երդնէ՞ն = 7րդ:

Իսկ մնացեալները շատ քիչ կը պատահին հասարակ խօսակցութեան մէջ:

269. Երբեմն թուրքերէն *anj* = Բնէ (inji) կամ *anj* (anj) մասնիկով եւ հայերէն թուականներով դասականներ կը շինուին, այսպէս՝ չորս + Բնէ, հինգ + Բնէ, վեց + Բնէ եւն: Բայց այս շինծու ձեւը բնաւ չի գործածուիր առաջին երեք դասականներուն համար:

Իսկ -երբէր կամ -բերբէր մասնիկով դասական շինելու սովորութիւնը դեռ նոր է մուսուլման գաղութներու շնորհիւ, խորթ է Ժողովուրդի մեծամասնութեան համար, նոյն իսկ անհասկանալի:

270. Դասականները կը հոլովուին Ա. հոլովման նման -իով:

Գ. ԲԱՇԽԱԿԱՆ ԹՈՒՆԱԿԱՆՆԵՐ:

271. Բաշխական թուականներն երեք ձեւով կը ներկայանան բարբառիս մէջ:

Առաջին յեւ. Առաջին ձեւը կը գոյնայ երկու միեւնոյն բացարձակ թուականներ իրարու քով դնելուն կամ մի եւ նոյն թուականը կրկնելուն մէջ, օր.

Մէջ մէկ կամ մէկ մէկ. Էրկ'երկու կամ Էրկ'երկուք կամ Էրկուք Էրկուք. Իրէք Իրէք. չորս չորս. տաս տաս. առսուն առսուն. հարիւր հարիւր եւն:

Երբեք յեւ. Երկրորդ ձեւը կը յօրինուի, վերի առաջին ձեւին վրայ -ալա մասնիկն աւելցնելով. օր.

Մէյմէկական, Էրկ'երկական, չորսչորսական, հինգհինգական, տասասական եւն:

Երբեք յեւ. Երրորդ եւ վերջին ձեւը կը շինուի բացարձակ թուականին վրայ -ալա մասնիկն աւելցնելով. այսպէս՝ մէկական, Էրկուական, Իրէական, չորսական եւն:

Բաշխականներն եւս կը հոլովուին Ա. հոլովի նման:

Գ. ԿՈՏՈՐԱԿԱՆ ԹՈՒՆԱԿԱՆՆԵՐ:

272. Կոտորակային թուականներու համար բարբառիս մէջ կը գործածեն թէ հայերէն եւ թէ թուրքերէն անուններ. օր.

$\frac{1}{2}$ = Կէ. Էրկու-ին Էրկ.

$\frac{1}{3}$ = Էննէք Գորդ. Էրկ Գոյն Էրկ.

$\frac{1}{4}$ = Էրկն. Էննէն (գրամի համար).

Էրկն Էրկ. Էրկ Գոյն Էրկ:

$\frac{1}{5}$ = Կէննէք Գոյ. Կննն Էրկ. Կնննէք

Գոյն Գորդ:

$\frac{1}{10}$ = Երկու-ին. Երկու-ին եւն:

§ IV. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՈՒՆՆԵՐ:

273. Յատուկ անունները երկու տեսակ են գոյնալ եւ անգոյն: Գոյնական յատուկ անունները՝ անձի մը կամ տեղի մը սեփական անունը, իսկ անգոյնները՝ անձին կամ տեղոյն վերաբերեալ կը ցուցնեն:

Ա. ԳՈՅԱԿԱՆ ԵՎ ՏՈՒՆԱԿԱՆՆԵՐ:

274. Բարբառիս մէջ գործածուած գոյնական յատուկ անուններն են՝

Եւ. Ի-Կ-Ա-Ե-Ե-Ե (անձի), Աղվնի (Աղանի), Ալմաքար, Ալմաս, Աքապի, Արուսեակ (Նորամուտ), Գուֆար (Գոհար, Գոհարիկ), Զարթար, Զրմուխթ, Էլիսապիթ (Եղիսապիթ), Էլլու (Եղիսապիթ), Էլիսո (Եղիսապիթ), Էլիսան (Եղիսապիթ), Էրիվանտ, Բաքու (Թագուհի), Լուսիա, Լուսիկ, Ծաղիկ, Կուլվարթ, Համեստու (Համեստուհի), Համաս (Համեստուհի), Հնազանթ, Հնդա (Հնդին), Հոսամ (Հոսիսիսի), Մայ'եամ (Մարիամ), Մարիսթան, Մարթա, Մարգրիտ, Յուս (Յոյս), Յուսիկ (Յոյս), Նուլվարթ, Շուշան (Նորամուտ), Շուշանիկ (Նորամուտ), Պալմա, Սաթիկ (Սաթեանիկ), Սոֆիկ (Սոֆիա), Սարու (Սարուհի), Սարիկ (Սարուհի), Վարդ, Վարդիկ եւն:

Բ. Ա-Կ-Ա-Ե-Ե-Ե (անձի), Աթամ, Ապքեյ, Ասուր (Աստուածասուր), Ավետիս, Բարքեյ, Գիրգոր, Գիրկեք (Գերգոր), Գիվիկ (Գերգոր), Զաքար, Ընուրքէն (Ընուրէն), Թաթեվաս, Թաթոս (Նախատական), Թորոս, Թեփանոս (Ստեփանոս), Թեփան (Ստեփանոս), Թամաս, Լիվն, Խաչուկ, Խաչատուր, Կայ'ապետ (Կարապետ), Կարիկ (Կարապետ), Կիրակոս, Համաքարձու, Ղազար, Ճանիկ, Մըլքոն, Միրտի, Մուրատ, Մնաս, Մարտիրոս, Մարտիկ, Միքէլ, Մաթեոս, Մաթոյ (Ճաղոսական), Մարկոս, Մամաս, Յակոբ, Յարթին, Յանսոն, Յոնիկ, Յուսէփ, Ղան, Ղազարէթ, Ղիկոզոս, Պէյ'ոս, Պոզոս, Սերոֆ, Սողոմոն, Սողիկ, Սօրքե, Սահկ, Տէքրան, Սեփան, Փանոս, Փիլպոս, Օհանէս (Յովհաննէս), Օհան (Յովհաննէս), Օֆիկ (Յովհաննէս) եւն եւն:

